

zelfs de baltsroep van de Korhoenders in de Drunense Duinen in Noord-Brabant, toen ik tijdens mijn militaire dienst een nachtoefening moest draaien. Maar dan praat ik al over het begin van de zestiger jaren.

Het mooist is de balts te zien bij het aanbreken van de dag. Dan zijn de mannetjes het meest actief en rennen zij om de vrouwtjes heen, die vaak in de bomen of struiken zitten. Daarbij maken de mannetjes een snel, hoog en rollend geluid, dat ver over het heidegebied te horen is.

Om de stand van de Korhoenders in ieder geval op peil te houden, wordt de oppervlakte aan heidevelden regelmatig nog uitgebreid en worden hier en daar oude stukken weer afgeplagd. De beste combinatie voor Korhoenders is heideveld met in de nabijheid akkerland met graan. Daarop kunnen zij foerageren. Helaas komen graanakkers hier nauwelijks meer voor en dit zal een van de redenen zijn, dat ook hier de Korhoenderstand achteruitgaat.

We zijn verschillende malen in alle vroegte in de richting van de baltsplaats gelopen en we hebben inderdaad een aantal hanen prachtig zien baltsen, vergezeld van de bekende baltsgeluiden. Ook 's avonds hebben we nog een keer een Korhoender zien baltsen.

De heidevelden, omzoomd door percelen Berken, Eiken, Grove dennen e.d. vormen tevens een prachtige plaats voor Roodborsttapuiten, die ook hier in redelijke aantallen aanwezig waren. Verder zagen we verschillende Boomleeuweriken met hun melodieuze zang en Boompiepers, die regelmatig hun baltsvlucht in de vorm van een parachutesprong uitvoerden. Een leuke verrassing was een badende Appelvink in een plasje.

Dit zijn zo even maar een paar waarnemingen, maar er zit nog wel meer. De Holterberg is geen uitgesproken vogelgebied, maar in combinatie met planten e.d. valt daar zeker genoeg te doen.

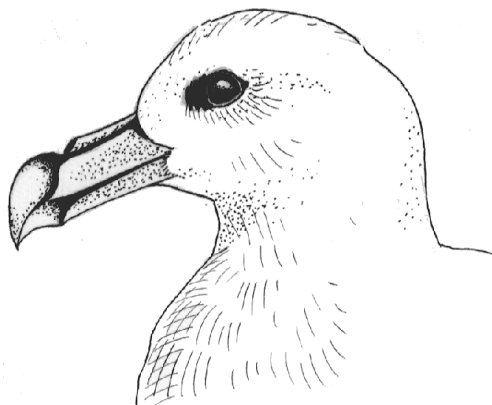
Noordse Stormvogel op leeftijd!

Jelle van Dijk,

Op 23 februari 1999 vond ik op het strand voor Huis ter Duin een vers aangespoelde Noordse Stormvogel. Het had de dagen daarvoor flink gestormd en de hoogwaterlijn lag vol met aangespoeld materiaal zoals stukken hout en veel wier. Omdat ik bezig was met de maandelijkse telling voor het Nederlands Stookolieslachtoffer Onderzoek keek ik goed of de vogel sporen van oliebesmeuring vertoonde. De vogel bleek geheel schoon te zijn, zodat in ieder geval niet besmeuring met olie de doodsoorzaak kon zijn. Toen ik de vogel op zijn rug keerde om ook de onderzijde te inspecteren, zag ik dat de vogel geringd was. De metalen ring was sterk afgesleten, maar met enige moeite kon het ringnummer worden vastgesteld: museum LONDON SS39380. Voorzichtig werd de ring van de poot gehaald en platgebogen. Daarbij moest je oppassen je niet aan de ring te snijden, zo dun was de ring aan de onderrand afgesleten. Thuisgekomen werd de ring direct opgestuurd naar: Vogeltrekstation Arnhem, Postbus 40, 6666 ZG HETEREN.

In deze tijd van automatisering verwacht je dan zeker binnen enkele weken bericht terug te ontvangen. Dat duurde echter heel wat langer. Pas op 18 mei van dit jaar ontving ik een brief uit

Heteren. Daarin werd meegedeeld dat deze Noordse Stormvogel op het bekende Schotse vogeleiland Fair Isle was geringd en wel op 12 september 1968! De vogel was niet als nestjong geringd, maar als "full grown". Dat kan evenwel betekenen dat deze vogel toch in de zomer van

1968 was uitgevlogen. In september zijn alle jongen van dat jaar namelijk wel als "full grown" te betitelen. Dat de vogel echter nog ouder is geweest dan de bijna 31 jaar die de vogel in ieder

geval heeft bereikt, moet zeker niet worden uitgesloten.

Hoge leeftijden zoals ruim 30 jaar zijn vaker bij vogels vastgesteld. In het algemeen is het zo dat grote vogels ouder worden dan kleine vogels. De leeftijden die vogels in gevangenschap bereiken, liggen vaak aanzienlijk hoger dan de maximumleeftijden die dankzij ringwerk bekend zijn geworden bij vogels in de vrije natuur. In de Londense Zoo zijn bijvoorbeeld de volgende leeftijden vastgesteld: Oehoe (68), Kakatoe (56), Andescondor (52), Witte Pelikaan (52). In een dierentuin worden de vogels niet bedreigd door voedselgebrek, predatoren, hoogspanningsmasten, verkeer en barre weersomstandigheden. Des te opmerkelijker is het dat vogels in de vrije natuur soms opmerkelijk hoge leeftijden kunnen bereiken. In een artikel in *The Ring* (Rydzewski, 1962) wordt een hele lijst genoemd van hoge leeftijden die dankzij het ringonderzoek konden worden vastgesteld. Hier volgen opmerkelijke leeftijden uit die lijst:

Zilvermeeuw (32), Wulp (31), Kokmeeuw (30), Scholekster (28), Noordse Stern (27), Rode Wouw (25), Blauwe Reiger (24), Buizerd, (24), Gierzwaluw (21), Houtsnip (20), Wilde Eend (20), Spreeuw (20), Knobbelswaan (20), Koperwiek (18), Meerkoet (18), Boerenzwaluw (15), Sijs (10), Pimpelmees (8). Opmerkelijk zijn de hoge leeftijden van kleine vogels als Gierzwaluw, Spreeuw en Koperwiek op deze lijst!

Let wel, de hiervoor genoemde getallen hebben betrekking op maximumleeftijden van geringde individuen.

De gemiddelde leeftijd van een populatie ligt vele jaren lager! Met het berekenen van de gemiddelde leeftijd moet je wel duidelijk afspreken welke vogels je daarbij in ogenschouw neemt. Begin je met de jonge vogels die op het punt van uitvliegen staan, dan kom je met de gemiddelde leeftijd vaak bijzonder laag uit. Neem een nestje jonge Koolmezen. Van de 10 jonge mezen zullen er zeer waarschijnlijk zeker 5 de volgende maand niet halen en het volgende voorjaar wordt hoogstens door 1 of 2 gehaald. Gaan we echter de gemiddelde leeftijd berekenen van vogels die ten minste één jaar oud zijn, dan ziet het toekomstperspectief er heel wat gunstiger uit.

Nog even terug naar onze Noordse Stormvogel. Cramp c.s. (in: *The Birds of the Western Palearctic*, Vol. 1, 1977) noemen voor volwassen Noordse Stormvogels een gemiddelde leeftijd van ruim 17.5 jaar. Verder maken zij melding van een vogel die op het nest geringd werd in 1950 (en dan zeker al 6 jaar oud is; eerste broedpogingen als de vogels 6-12 jaar oud zijn). Deze vogel broedde nog op dezelfde plek in 1974. De Noordwijkse Noordse Stormvogel slaat dus beslist geen slecht figuur met zijn (of haar?) leeftijd van ten minste 31 jaar!

N.B. Een fraaie foto van een vliegende Noordse Stormvogel is te vinden op bladzijde 131 van de *Natuurgids voor de Duin- en Bollenstreek*

Nieuwe IVN cursus Vogels in de Winter

Op dinsdag 19 september 2000 start het IVN afd. Leiden een nieuwe vogelcursus.

Deze cursus bestaat uit 5 avonden en 5 excursies.

De volgende onderwerpen komen aan bod: Voedsel en Verenklee, Gebieden waar wintervogels verblijven, Vogeltrek, Roofvogels en Uilen, Wintervoeding en vogels om het huis, Boek besprekingen en boekentafel.

De Avonden worden gehouden op 19/9- 26/9-10/10-24/10 en 7/11 2000 in het Groene Delta College te Oegstgeest.

De avonden zijn als volgt ingedeeld: voor de koffiepauze een diaprojectie over het betreffende onderwerp en na de pauze diverse practica.

Na iedere avond volgt op zaterdag ochtend een excursie.

We bezoeken de volgende gebieden: Oostvaardersplassen, Duinen van Noordwijk, Starrevaarplas, AWDuinen en Zeeland.

De excursie zijn de volgende zaterdagen: 30/9 - 14/10 - 28/10 - 11/11 en 25/11.

Het max. aantal deelnemers is 30. De cursus gaat f 80.- kosten, incl. Lesmap en koffie.

Opgeven bij: Dineke Kistemaker, Vinkenlaan 23, 2201-BR Noordwijk. Tel. 071 3612219

Hieronder informatie over het IVN afd. Leiden en het zomerprogramma.